

Agentschap NL
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Visitaties Bodembeheer 2009-2010

Evaluatie onderlinge visitaties bij provincies, gemeenten en milieudiensten voor bodemtaken in 2009-2010

Colofon Deze rapportage is opgesteld door
Frank Hopstaken (SIKB)
Thom Maas (Bodem+)
Bas van Oosten (Bodem+)
Walter de Koning (SIKB)

Datum 17-06-2011
Kenmerk PRJ 22
Status Definitief

Deze rapportage is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer op 16.06.2011 en door de unitmanager van AgentschapNL/Bodem+ op 31.05.2011.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	<i>Doel rapportage</i>	3
1.2	<i>Achtergronden.....</i>	3
2	Vorbereiding en uitvoering visitaties	6
2.1	<i>Methode van uitvoering.....</i>	6
2.2	<i>Opgave voor deelname aan de visitatieregeling</i>	6
2.3	<i>Uitvoering visitaties</i>	6
2.4	<i>Begeleiding en coördinatie.....</i>	8
2.5	<i>Beoordeling visitatiemethode door de deelnemers.....</i>	8
3	Resultaten	10
3.1	<i>Kwaliteitsaspecten.....</i>	10
3.2	<i>Eisen van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls</i>	16
3.3	<i>Functioneren Normblad en Platform</i>	16
4	Conclusies 2009-2010 en vooruitblik 2011	18
4.1	<i>Conclusies 2009-2010.....</i>	18
4.2	<i>Vooruitblik visitaties voor 2011</i>	19
4.3	<i>Vooruitblik ontwikkeling Normblad en POKB voor 2011.....</i>	21
	Bijlage 1: Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Wbb.....	22
	Bijlage 2: Methode van uitvoering visitaties	25
	Bijlage 3: Realisatie visitaties 2009-2010	26
	Bijlage 4: Planning en realisatie visitaties 2010-2011	31

1 Inleiding

1.1 Doel rapportage

Deze rapportage richt zich op de evaluatie van de visitaties die in 2009 en 2010 zijn uitgevoerd in het kader van kwaliteitsmanagement door overheden met een bodemtaak. De deelnemers zijn provincies en gemeenten (of namens hen: milieudiensten) die onder andere de bevoegd gezag taken ingevolge de Wet bodembescherming uitvoeren. Het betreft de derde (juni 2009 – maart 2010) en vierde ronde (september 2010 – lopend) van visitaties. Deze rapportage sluit aan bij de rapportage over de eerste en tweede ronde van visitaties (15 mei 2008 en 30 november 2009). Wat betreft de opzet en evaluatie van het visitatiesysteem zijn de aanvullingen of wijzigingen beschreven (hoofdstuk 2). De focus ligt op de resultaten van de visitaties over 2009-2010 (hoofdstuk 3) en de conclusies over 2009-2010 met vooruitblik voor 2011 (hoofdstuk 4).

Het doel van de rapportage is tweeledig:

- het bieden van een overzicht aan de deelnemers en aan het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer over het kwaliteitsmanagement in 2009-2010. Op basis van deze rapportage en de ontwikkeling die zichtbaar wordt na een reeks van rapportages, kunnen conclusies worden getrokken over de juistheid en actualiteit van de Normbladen, de toepassing van de Normbladen in de praktijk, de stand van implementatie van kwaliteitsborging bij de deelnemende organisaties en de ontwikkelde praktijkvoorbeelden die ook bij andere organisaties toepasbaar zijn en toegepast worden.
- het bieden van een overzicht aan het ministerie van IenM over het voldoen aan de eisen van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls in 2009 en 2010. Op basis van de resultaten t/m 2008 is de evaluatie van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls uitgevoerd. Daarbij is geconstateerd dat de pilotfase van het project succesvol is doorlopen en is de aanvullende apparaatskostenvergoeding Wbb op basis van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls verlengd voor de periode 2010-2014 (zie bijlage 1). De beoordeling of organisaties in de verslagperiode voldoen aan de voorwaarden van de regeling blijft gehandhaafd en geanonimiseerd opgenomen in deze rapportage.

Het eerste onderdeel valt primair onder de verantwoordelijkheid van het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer. Het tweede onderdeel valt primair onder de verantwoordelijkheid van AgentschapNL (voorheen SenterNovem). Omdat deze onderwerpen in de praktijk sterk samenhangen is gekozen voor een geïntegreerde rapportage.

Daarnaast is de rapportage bruikbaar voor de monitoring en evaluatie in het kader van het Besluit Bodemkwaliteit. De resultaten over 2009 zijn opgenomen in het Monitoringverslag 2009.

De rapportage is voor de conclusies over de derde visitatieronde besproken op 18 maart 2010 in het Platform Overheid en Kwaliteit Bodem (POKB). De vierde visitatieronde is halfweg en de belangrijkste bevindingen zijn meegenomen in deze rapportage. Het voornemen is in volgende jaren een vergelijkbare rapportage uit te brengen.

1.2 Achtergronden

Normbladen en uitwerkingen

De SIKB is in 2000 gestart met het project Overheid en Kwaliteit. Dit project heeft onder meer geleid tot de Normbladen bodembeheer, welke worden beheerd door het Centraal College van Deskundigen Bodembeheer van de SIKB. De normbladen behelzen de kwaliteitseisen die worden gesteld aan de

organisaties die (bevoegd gezag) taken op het gebied van bodembeheer uitvoeren, o.a. ingevolge de Wet bodembescherming (Wbb) voor landbodems. In eerste instantie is het Normblad 8001 voor provincies opgesteld. Vervolgens is een separaat Normblad 8002 voor gemeentelijke organisaties ontwikkeld met specificatie naar de bevoegdheden van de gemeente. Normblad 8002 is derhalve breder dan de taken ingevolge de Wbb. Voor de bodemtaken van de waterkwaliteitsbeheerders bestaat nog geen Normblad.

De Normbladen zijn verder uitgewerkt voor toezicht en handhaving door de Handreiking Adequate Bestuurlijke Handhaving Wbb en de HUM Wbb (geactualiseerd in 2010). Inmiddels is ook een HUM Bodemkwaliteit beschikbaar. Voor competenties dient nog een uitwerking plaats te vinden. De Normbladen 8001 en 8002 zijn mede op basis hiervan geactualiseerd in de vorm van versie 3.1, vastgesteld door het CCvD SIKB op 17 december 2008.

Het Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB)

Voor de implementatie van de Normbladen 8001 en 8002 zijn twee platformgroepen gevormd. De 8001-groep bestaat uit de provincies. De 8002-groep bestaat uit gemeenten en milieudiensten. In 2005 zijn de groepen uitgegroeid tot één Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB) om de activiteiten van overheden op het gebied van kwaliteitsmanagement en bodembeheer te begeleiden.

Deelname staat open voor alle overheden met bodemtaken. In praktijk betreft dit grotendeels provincies en gemeenten met bevoegd gezag taken Wbb. Milieudiensten nemen deel wanneer zij een bevoegd gezag gemeente vertegenwoordigen.

Voor meer informatie over activiteiten van en deelname aan het POKB wordt verwezen naar het dossier POKB op www.SIKB.nl. De website is in 2010 volledig herzien en aangepast aan de behoeften van de deelnemers. De 114 praktijkvoorbeelden die zijn bijeengebracht in de afgelopen jaren zijn weergegeven op de website.

Het project Kwaliteitsimpuls

Vanuit POKB is in 2005 een idee voor een stimuleringsregeling gelanceerd. Dit initiatief heeft in 2006 verder uitwerking gekregen in de vorm van een IenM-subsidieregeling voor apparaatskosten Wbb met betrekking tot kwaliteitsborging. Dit wordt het project Kwaliteitsimpuls Wbb genoemd. De subsidieregeling flankiert het kwaliteitsinitiatief voor het bevoegd gezag bodembeheer (provincies en gemeenten) en stelt een vergoeding beschikbaar voor de deelnemers, mits zij:

- een kwaliteitssysteem implementeren gebaseerd op Normblad 8001 of 8002 (inclusief de aanvullingen voor toezicht en handhaving, alsmede competenties (nog niet afgerond));
- deelnemen aan de onderlinge visitaties;
- deelnemen aan het landelijk overleg in de vorm van het POKB.

De subsidieregeling staat alleen open voor provincies en gemeenten met bevoegd gezag taken. De regeling wordt namens IenM uitgevoerd door Bodem+. Bijlage 1 geeft meer achtergronden over dit project, de gelijknamige regeling, de financiering voor de periode 2010-2014 en de deelnemers en de contactpersonen per deelnemer.

Onderlinge visitaties

De POKB-deelnemers leggen zich toe op het verbeteren van hun kwaliteitsmanagement. Zij zorgen daarom voor de opzet van een kwaliteitssysteem en voor de implementatie van de Normbladen. Vanuit dit perspectief is het idee van onderlinge visitaties ontstaan.

Bij een onderlinge visitatie wordt een provincie, gemeente of milieudienst met bodemtaken bezocht door collega's van een andere provincie, gemeente of milieudienst. In 2007 stonden alle visitaties onder leiding van een medewerker van SIKB of Bodem+. Vanaf 2008 zijn visitaties zo veel mogelijk uitgevoerd door voldoende ervaren collega's van andere bodemorganisaties met begeleiding op afstand van SIKB of

Bodem+. Bij de eerste (initiële) visitatie of bij een score onvoldoende in het voorgaande jaar is de teamleider van de visitatie van SIKB of Bodem+. De visitatie wordt uitgevoerd op basis van het Normblad 8001 of 8002 met (toekomstige) aanvullingen (toezicht en competenties) en vanaf 2009 met een standaard thema (prestatie-indicatoren). Een visitatie is nadrukkelijk geen audit. Over de inhoud en reikwijdte van de visitatie en de verschillen met een audit is in de POKB-bijeenkomsten diverse malen aandacht besteed. Het komt ook aan de orde in de training die POKB verzorgt ter voorbereiding op visitaties.

De onderlinge visitaties hebben een dubbel doel:

1. waarborgen dat implementatie van kwaliteitsmanagement op basis van het Normblad daadwerkelijk plaatsvindt en dat de ontwikkeling van kwaliteitsmanagement bij de deelnemers continueert en op een hoger prestatieniveau brengt;
2. stimuleren van de deelnemers door kennisuitwisseling ('wat gebeurt er bij andere, vergelijkbare organisaties') en het opdoen van ervaring met kwaliteitsmanagement.

Naast het evalueren van de implementatie van het kwaliteitssysteem was er dan ook steeds veel aandacht voor goede praktijkvoorbeelden voor de uitvoering van taken met de vraag: 'zijn die ook geschikt voor andere organisaties?'

Uitwisseling van een praktijkvoorbeeld tijdens een visitatie in 2010.

2 Voorbereiding en uitvoering visitaties

2.1 Methode van uitvoering

Ontwikkelen methode van uitvoering

De methode sluit aan op de vorm die in 2007 is gehanteerd. Er zijn op basis van de evaluaties per visitatie en de jaarbijeenkomsten van 2008, 2009 en 2010 verbeteringen aangebracht. Het in 2009-2010 gehanteerde systeem met de uitgevoerde visitaties en deelnemers is beschreven in bijlage 2.

Hulpmiddelen

Om de visitaties uit te kunnen voeren zijn in samenwerking met de deelnemers hulpmiddelen opgesteld en uitgewerkt. Deze zijn beschikbaar op www.sikb.nl (zie dossier POKB).

De hulpmiddelen zijn getest tijdens de visitaties en zo nodig verbeterd tijdens de POKB-bijeenkomsten. Daarnaast is er als vervolg op de werkgroep Impuls een bredere werkgroep gevormd die bestaat uit de teamleiders. In een bespreking met de teamleiders komt de planning en de inzet van de hulpmiddelen aan de orde. Het oordeel van de teamleiders is dat de hulpmiddelen goed hebben gefunctioneerd en vooral het model voor de vragen en het verslag is bij alle visitaties gebruikt en wederom ingezet in 2010-2011.

2.2 Opgave voor deelname aan de visitatieregeling

De deelnemers aan de onderlinge visitaties zijn tot op heden alleen bevoegd gezag Wbb organisaties, hoewel deelname open staat voor alle overheden bodembeheer. Een overzicht van de ontwikkeling van de opgave voor deelname aan de visitaties is weergegeven in tabel 1. Vanaf 2009 namen op de gemeente Deventer na alle bevoegd gezag Wbb organisaties deel aan de visitatieregeling. De gemeente Zaanstad heeft zich voor de nu lopende visitatieronde 2010-2011 teruggetrokken.

Tabel 1: Opgave voor deelname aan de onderlinge visitaties per genoemde datum (zie ook bijlage 1).

	1-7-2006 Visitaties 2007	1-2007 7-2007 Visitaties 2008	1-1-2008 Visitaties 2009-2010	1-1-2009 Visitaties 2009-2010	1-1-2010 Visitaties 2010-2011
Provincie	10	10	11	12	12
Gemeente/Milieudienst	21	26	26	28	27
Totaal	31	36	37	40	39

Toelichting: De datum refereert aan de startdatum voor het project Kwaliteitsimpuls. Dit bepaalt tevens het moment waarop de eerste visitatie plaatsvindt.

2.3 Uitvoering visitaties

Planning

De planning van de visitaties is inzichtelijk gemaakt met behulp van een planningschema. De realisatie van de planning bleek in 2007 en 2008 niet eenvoudig. Door het grote aantal visitaties, de noodzaak om te evalueren en de voorbereidingstijd bleek het onhaalbaar om een visitatieronde binnen een jaar af te ronden. De visitatierondes 2009-2010 en 2010-2011 kennen een aangepast tijdschema dat meer ruimte geeft en ongeveer 15 maanden beslaat. Het (gerealiseerde) planningschema voor beide visitatierondes is opgenomen in bijlage 3 en 4.

39 visitaties opgenomen in visitatierondes 2009-2011

Er zijn in de visitatieronde 2009-2010 39 visitaties gepland en 37 uitgevoerd. Er zijn 2 visitaties bij provincies geannuleerd in verband met reorganisaties. Reorganisaties zijn een van de permanente hindernissen om de planning te realiseren. Indien de contactpersoon voor POKB een geheel andere

functie krijgt en/of vacatures niet worden ingevuld bij de organisatie, dan kan de visitatie onvoldoende voorbereid worden. Het zorgen voor een 'reorganisatieproof kwaliteitssysteem' is een van de aandachtspunten voor POKB. Daarnaast stimuleert POKB om een permanente vervanger te hebben voor de contactpersoon POKB. Veel organisaties hebben een tweede (soms zelfs derde en vierde) persoon als zodanig opgeleid. Personele verbreding is een belangrijk aspect voor continuïteit en prestatieverbetering.

In de visitatieronde 2010-2011 zijn 39 visitaties gepland, waarvan er eind 2010 16 zijn uitgevoerd en de overige plaatsvinden voor eind april 2011 zodat de evaluatie per juni 2011 kan worden uitgevoerd.

Samenstelling visitatieteams

De visitatieteams bestonden in het algemeen uit twee tot drie personen:

- twee medewerkers van de verschillende participerende organisaties
- één medewerker van SIKB of van Bodem+ (voor 13 visitaties van de ronde 2009-2010).

Bij het indelen van de teams is gebruik gemaakt van een zelf opgegeven profiel van elke deelnemer. Hierdoor was het mogelijk om rekening te houden met de kennis en ervaring bij de samenstelling van de teams.

Zeventien medewerkers van provincies of gemeenten hebben in 2009 en 2010 opgetreden als teamleider, soms voor meer visitaties. Aanvullend hebben drie medewerkers van SIKB of Bodem+ de rol van teamleider vervuld. Het POKB heeft aangegeven dat de eerste visitatie door een teamleider van SIKB of Bodem+ moet worden uitgevoerd. De teamleider beoordeelt de stand van implementatie onafhankelijk en op basis van meerdere visitaties. Deze uitvoeringsvorm is als passend ervaren in 2008 en 2009. Hierdoor wordt bij de visitatieronde 2010-2011 ongeveer 80% van de visitaties onderling uitgevoerd met alleen begeleiding van SIKB en Bodem+ op afstand. De begeleiding op afstand betekent in ieder geval dat verslagen, beoordeling en afrondende brief door SIKB of Bodem+ medewerkers zijn gezien en/of opgesteld.

Onderwerpen

Bij de eerste visitatieronde is het onderwerp 'het kwaliteitssysteem' meegenomen als 'vast' onderwerp. Dit is voortgezet in 2008, 2009 en 2010 indien het een eerste visitatie betrof. Dit geeft de mogelijkheid om te verkennen hoe ver de visitatie (bezochte deelnemer) is met het opzetten en implementeren van het kwaliteitssysteem en voor welke systematiek is gekozen.

In 2008 is bij alle visitaties, zowel eerste als tweede ronde, als vast themaonderwerp toezicht en handhaving besproken. Deze opzet geeft een gestructureerd overzicht over alle organisaties. Daarbij heeft een gedachtewisseling met Ronald Peters van de VROM-inspectie plaatsgevonden. Hij heeft aangegeven bij de werkzaamheden van de inspectie rekening te houden met het kwaliteitssysteem (inspectievakantie). Voor 2009-2010 is als thema prestatie-indicatoren gekozen en dit onderwerp is gecontinueerd in 2010-2011. Tijdens de eerste ronde heeft een inventarisatie plaatsgevonden van het thema en in de tweede ronde is het thema aangescherpt.

Naast het kwaliteitssysteem c.q. de follow-up van voorgaande jaren, en het themaonderwerp kiezen de betrokkenen (de twee bezoekers en de gastorganisatie) gezamenlijk twee onderwerpen om te bespreken. In een enkel geval viel er een onderwerp af. Een indruk van de onderwerpen die naast het vaste onderwerp aan bod zijn geweest is opgenomen in de rapportages 2007 en 2008.

Afronding

Van iedere visitatie zijn per onderwerp verslagen gemaakt en is een afsluitende brief opgesteld. De afronding had in enkele gevallen een langere (dan wenselijke) doorlooptijd. Voor de verkorting van de doorlooptijd in 2009 zijn de afspraken over afhandeling opnieuw aangescherpt.

2.4 Begeleiding en coördinatie

Begeleiding en opleiding deelnemers

De visitatieronde 2009-2010 is alleen voor de gemeente Breda de eerste van een reeks en voor de overige deelnemers de tweede of derde keer. Nog steeds besteedt POKB veel aandacht aan begeleiding en opleiding van die deelnemers. SIKB heeft tot nu toe vanaf 2006 elk jaar trainingen voor de deelnemers georganiseerd. De trainingen zijn goed beoordeeld door de deelnemers. Door de collectieve opzet zijn de kosten beperkt. De trainingen zijn sinds 2009 specifiek gericht op auditvaardigheden en de visitatiemethodiek, zodat deelnemers ook echt voorbereid zijn en alle hulpmiddelen kennen.

POKB-bijeenkomsten

De ontwikkeling van de visitatiemethode, het maken van generieke afspraken en de uitwisseling van kennis en ervaringen verloopt via de POKB-bijeenkomsten. Tijdens de POKB-bijeenkomsten is vaak stilgestaan bij het proces, de voortgang en de eerste bevindingen over de visitaties. Daarnaast komen actuele onderwerpen en het onderhoud van het Normblad aan de orde.

In 2009-2010 zijn de volgende POKB-bijeenkomsten gehouden:

- gezamenlijke jaarbijeenkomsten op 19 maart 2009 en 18 maart 2010 (34 en 35 deelnemers)
- twee bijeenkomsten per jaar van platformgroep 8001 (provincies) en 8002 (gemeenten/milieudiensten) in juni en november:
 - provincies gemiddeld 10-14 deelnemers
 - gemeenten/milieudiensten gemiddeld 30-35 deelnemers (twee groepen).

De bijeenkomsten zijn goed bezocht, meestal door 75-90% van de deelnemers. De onderwerpen zijn afgestemd op de omvang van de groep. De gesplitste bijeenkomsten (voor 8001-deelnemers respectievelijk 8002-deelnemers) zijn kleiner van omvang. Eind 2008 is de 8002-groep gesplitst in twee deelgroepen, zodat er in de kleinere groep meer gelegenheid is voor actieve discussie en kennisuitwisseling.

2.5 Beoordeling visitatiemethode door de deelnemers

Tijdens de jaarvergaderingen zijn de reacties van de deelnemers opnieuw geïnventariseerd (in maart 2008 is een korte enquête uitgevoerd, zie rapportage over 2007). Ter voorbereiding is in 2009 en 2010 begin maart met de 14-16 teamleiders vanuit de deelnemers, de 3 teamleiders vanuit SIKB en Bodem+ en het secretariaat SIKB een evaluatie- en voorbereidingsbijeenkomst gehouden.

Belangrijke aanbevelingen en acties die uit deze bijeenkomsten naar voren kwamen zijn:

- Afhandeling van de visitaties, ook formele deel met brief, kan sneller.
- De uniformiteit in de aanpak dient goed bewaakt te worden. Doordat met veel verschillende teamleiders wordt gewerkt is het goed om een gericht kader mee te geven.
- De voorbereiding en begeleiding zal intensiever gebeuren zodat ieder hetzelfde draaiboek en dezelfde instrumenten volgt.
- De teamleiders vinden het presenteren van de beoordeling nuttig voor eigen gebruik. De indeling in 'goed – voldoende – onvoldoende' is prima. Wel was er behoefte aan een toelichting op de wijze van beoordeling als hulpmiddel; dat is vanaf 2010 beschikbaar. De beoordeling vindt ook plaats voor het themaonderwerp, echter is daarvoor indicatief. De beoordeling is opgenomen in het Monitoringverslag Besluit Bodemkwaliteit.

- In 2007 en 2008 is in het kader van Kwaliteitsimpuls beoordeeld in hoeverre een systeem is opgezet, ingevuld en geïmplementeerd. Dat blijft voor de komende jaren ook uitgangspunt en daarom maakt de ‘follow up’ een vast (eerste) onderdeel uit van elke visitatie.
- Visiteren heeft een bredere scope dan een audit en dient ook om elkaar scherp te houden op de afgesproken doelstellingen en het continu verbeteren. Om beide elementen (audit en kennisuitwisseling) wat beter af te bakenen is er vanaf 2009 een nog duidelijker onderscheid in een ochtend- en middagdeel van de visitatie opgenomen.
- De opzet van het modelverslag is voor iedereen duidelijk en goed hanteerbaar. De afspraak is dan ook om hetzelfde model te blijven hanteren. De actuele hupmiddelen zijn steeds beschikbaar (www.sikb.nl) en aangegeven in het draaiboek.
- De resultaten voor het themaonderwerp prestatie-indicatoren (PI's) zijn inventariserend. Ze maken wel transparant hoe de deelnemers met hun dienstverlening omgaan. De algemene indruk is dat het niet eenvoudig is om grip te krijgen op de resultaten. PI's worden ook voor 2010-2011 gezien als een themaonderwerp als de toolkit breder wordt.
- Goede praktijkvoorbeelden zijn in kaart gebracht en ook daadwerkelijk uitgewisseld tussen deelnemers. De SIKB-website, POKB-deel, bevat nu een volledig overzicht van de 114 praktijkvoorbeelden die tot 2010 zijn gevonden. Uitdaging blijft om die breder toe te laten passen.

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

3 Resultaten

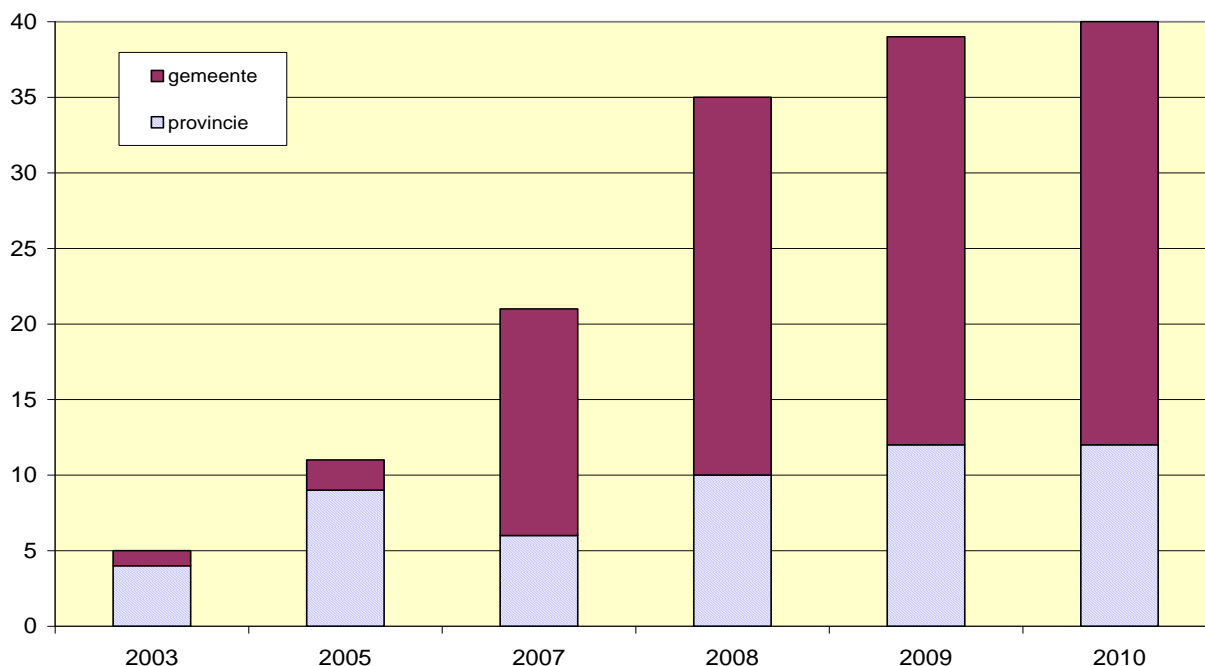
3.1 Kwaliteitsaspecten

De visitaties zijn gericht op het uitwisselen van ervaring tussen organisaties die werken aan de implementatie van een kwaliteitssysteem. Daarnaast kunnen de deelnemers een subsidie ontvangen als ze aan de eisen voldoen (bijlage 1). Vanaf 2010 is de specifieke uitkering vervangen door een decentralisatie-uitkering binnen het gemeente- en provinciefonds. Vanuit deze invalshoeken is tijdens de visitatie beoordeeld hoe ver organisaties zijn met de implementatie van hun kwaliteitssysteem. De beoordeling is uitgedrukt in een score. Dit geeft een beeld van de stand van zaken wat betreft de implementaties. Het is geen beoordeling van de opbrengst van de visitaties.

3.1.1 Vast onderwerp: implementatie kwaliteitssysteem op basis van het Normblad

Historisch perspectief

De implementatie van een kwaliteitssysteem is een geleidelijk proces. Diverse organisaties zijn al eerder (vaak rond 2000, parallel met de ontwikkeling van de Normbladen) gestart met werkproces-beschrijvingen. Na het gereed komen van de Normbladen hebben in de loop der jaren zich steeds meer overheidorganisaties bij het POKB aangesloten. Vanaf 2007 is de eerste ronde visitaties uitgevoerd en zijn 28 organisaties beoordeeld. In 2008 zijn deze organisaties wederom geïnterviewd en beoordeeld op basis van de 'follow up' en zijn 10 nieuwe organisaties gestart. In 2009-2010 zijn de organisaties nogmaals beoordeeld. De ronde van 2010-2011 is nog niet afgerond. Per ultimo 2010 hebben 40 organisaties een kwaliteitssysteem.

Figuur 1: Organisaties met een geïmplementeerd kwaliteitssysteem op basis van het Normblad

Resultaten 2009-2010: kwaliteitssysteem

In 2009-2010 is tijdens de visitaties beoordeeld (eenmaal voor de eerste keer en overigens als follow-up van 2008) of sprake is van:

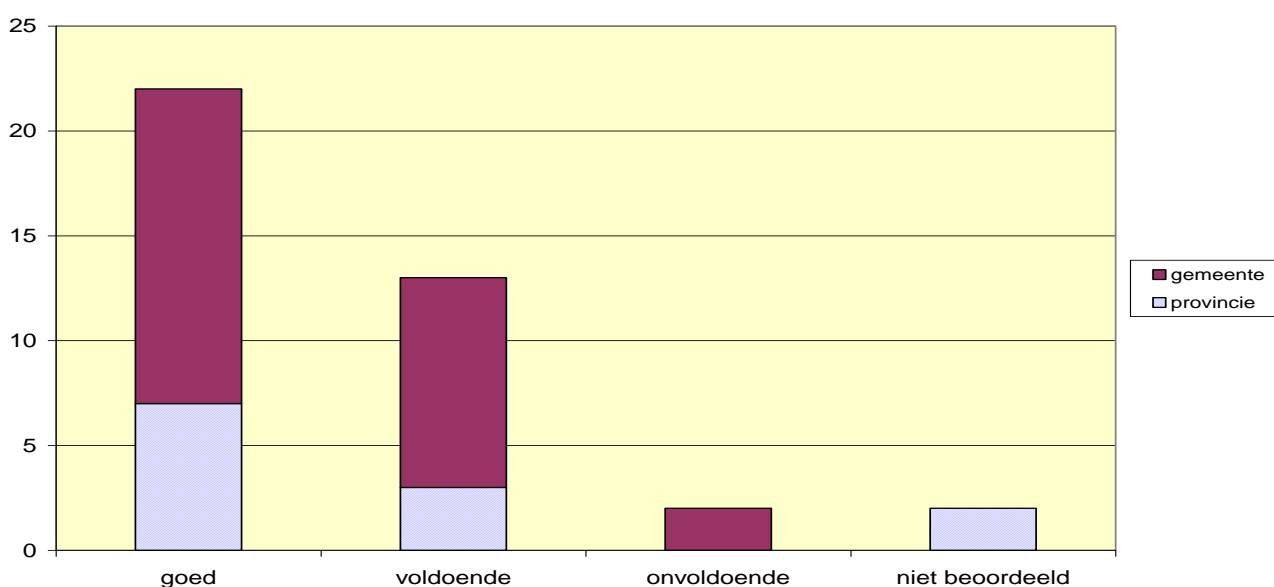
- een beschreven kwaliteitsmanagementsysteem. Bevat het kwaliteitssysteem alle relevante taken en voldoet de opzet aan het betreffende Normblad? Wordt het systeem beheerd en actueel gehouden?
- een volledig geïmplementeerd en geauditeerd kwaliteitssysteem. Kennen management en

medewerkers de afspraken en werken zij volgens de afspraken? Vinden er periodieke audits plaats en wordt opvolging gegeven aan verbetermaatregelen?

Door de uitvoering van de visitaties onder leiding van een ervaren teamleider is een actueel en onderling vergelijkbaar beeld van de mate van documentatie en implementatie ontstaan. Voor het beoordelen van de stand van zaken is de volgende indeling (tabel 2) gebruikt.

Tabel 2: gebruikte classificatie in de beoordeling bij de visitatierondes 2008-2010, onderwerp kwaliteitssysteem

Oordeel	Toelichting
Goed	Documentatie en implementatie volledig, systeem in beheer
Voldoende	Documentatie volledig, implementatie in ontwikkeling, systeem in beheer
Onvoldoende	Documentatie en / of implementatie onvoldoende gevorderd; systeem niet in beheer

Figuur 2: Resultaten van de beoordeling van het kwaliteitssystemen van de 39 visitaties van de visitatieronde 2009-2010.

Goed

De resultaten laten zien dat 37 deelnemende organisaties een kwaliteitssysteem in beheer hebben en de implementatie hebben afgerond. De 2 organisaties die niet zijn beoordeeld hadden beide in 2008 nog een score goed. De verhouding tussen goed en voldoende is ongeveer 2:1 gebleven, zoals ook in 2007 en 2008. Het aantal organisaties met beoordeling goed is nagenoeg gelijk gebleven op 22. De gemeente Breda behaalde als startende organisatie direct een beoordeling goed.

De kwalitatieve bewoordingen (criteria) die karakteristiek zijn voor een beoordeling goed zijn:

- Kwaliteitssysteem is goed uitgewerkt, veelal met gebruik maken van ISO-9001 certificering, verbetercyclus is waarneembaar, managementbeoordeling en duidelijke prestatie monitoring aanwezig;
- (Nagenoeg) alle elementen van Normblad 8001/8002 zijn opgenomen in het systeem;
- Bekendheid met en draagvlak voor het systeem bij management en medewerkers;
- Adequate inzet van een kwaliteitscoördinator voor het beheer van het systeem.

Voldoende

De 13 organisaties met een beoordeling 'voldoende' zijn vaak nog aan de slag met de opzet van het systeem en hebben nog niet alle werkprocessen beschreven of hebben de audits nog niet (geheel) afgerond of geen managementbeoordeling opgesteld. Er is wel voldoende basis voor een werkend

systeem en er is, bij een start in 2008, zicht op het in 2009 completeren van de beschrijvingen en volledig in beheer nemen van het systeem.

Onvoldoende

Er zijn 2 deelnemers die onvoldoende als score hebben. Voor een organisatie betreft het de tweede achtereenvolgende keer om organisatorische redenen. Voor de andere organisatie is het een gevolg van de reorganisatie en volledig nieuwe indeling van de bodemmedewerkers en kwaliteitscoördinator. Het kwaliteitssysteem was daardoor onvoldoende geïmplementeerd. Er zijn afspraken gemaakt om zo snel mogelijk in 2010 het gewenste niveau te hebben bereikt. Overigens zegt de score niet per definitie iets over de kwaliteit van werken of van de geleverde producten. Het zegt vooral iets over de kwetsbaarheid van de organisatie, bijvoorbeeld bij personeelsverloop of reorganisaties.

3.1.2 Themaonderwerp 2009: prestatie-indicatoren

In 2009-2010 is het themaonderwerp prestatie-indicatoren (PI's) bij 37 uitgevoerde visitaties aan de orde gekomen en bij 36 beoordeeld. De beoordeling is indicatief. Tijdens de visitaties is een beeld verkregen van de manier waarop de deelnemers hun PDCA-cyclus hebben ingericht en hoe ze PI's benutten binnen hun kwaliteitssysteem.

Er zijn 6 aspecten van het onderwerp PI's in beeld gebracht tijdens de visitaties:

1. SMART-doelen, zijn deze gesteld en gespecificeerd
2. Initiatieven, zijn deze genomen door de deelnemer, is er een visie op het gebruik van PI's
3. Metingen, zijn PI's gebruikt voor het structureren van metingen
4. Resultaten, zijn de resultaten van deze metingen inzichtelijk
5. Analyses, zijn de metingen aan PI's gebruikt om prestaties te verbeteren
6. Systematisch, is sprake van een systematische aanpak.

Op basis van deze 6 aspecten is een beoordeling uitgevoerd in twee stappen:

- Stap 1: beoordeling Ja/Nee aanwezig, per aspect
- Stap 2: indien Ja, een kwalitatieve beoordeling op de uitwerking: voldoende of goed.

In figuur 3 zijn per aspect voor de 36 onderzochte organisaties, 27 gemeenten en 9 provincies deze twee stappen in beeld gebracht.

De resultaten geven als kwantitatief beeld dat:

- 75% werkt met doelen en een PDCA cyclus,
- 50-60% gebruikt PI's en voert analyses uit.

Het kwalitatieve beeld is dat:

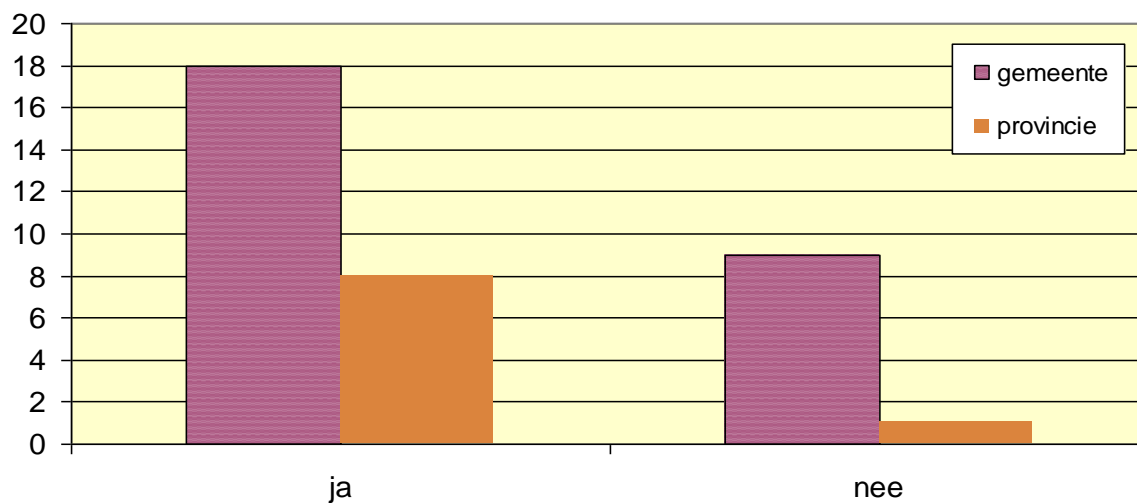
- 30% een echt volledige en goed ingevulde systematische aanpak heeft
- 30% een voldoende aanpak heeft
- 40% nog niet te beoordelen was of onvoldoende uitwerking heeft.

Hieruit blijkt dat er nog een belangrijk verbeterpotentieel aanwezig is. Er zijn 6 organisaties die nog nauwelijks gebruik maken van PI's. Dit hoeft niet te betekenen dat hun kwaliteitssysteem niet op orde is. Van deze 6 hebben er 2 een beoordeling goed voor de implementatie van het kwaliteitssysteem. De beoordelingen zijn indicatief bedoeld en geven een overzicht voor de deelnemers en een prikkel om onderling te vergelijken en te leren van elkaar.

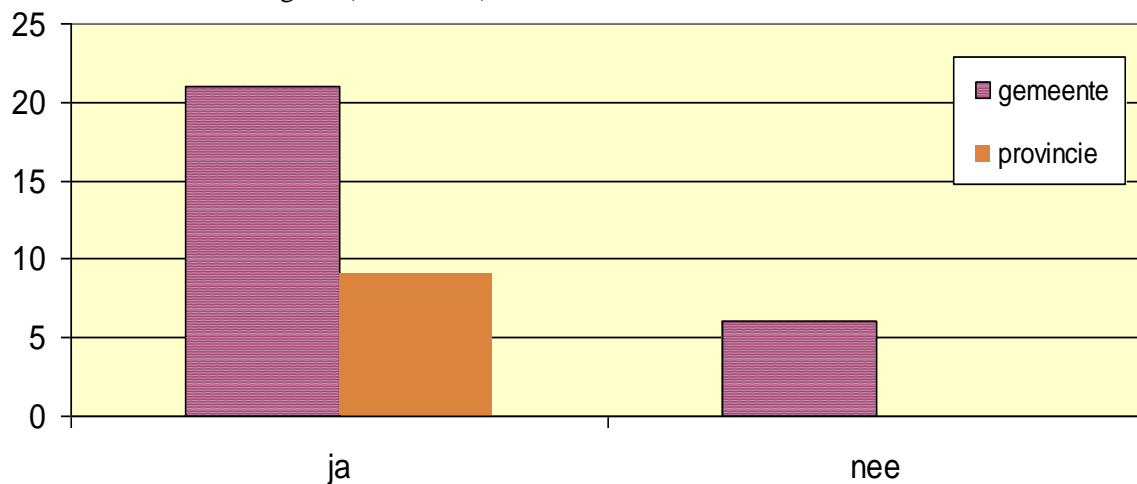
Algemeen

De visitatie op dit brede taakgebied is door de deelnemers als positief ervaren. De score is zeker positief te noemen. Het onderwerp past bij een verdere investering om met behulp van het kwaliteitssysteem de prestaties van de organisatie te verbeteren.

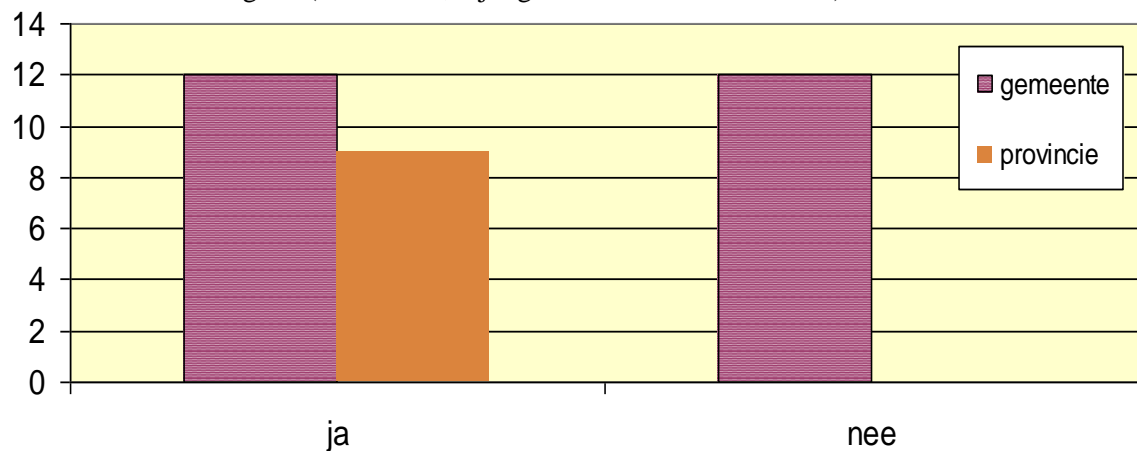
SMART: 33% score goed (van 26x Ja)

INITIATIEF: 45% score goed (van 30x Ja)

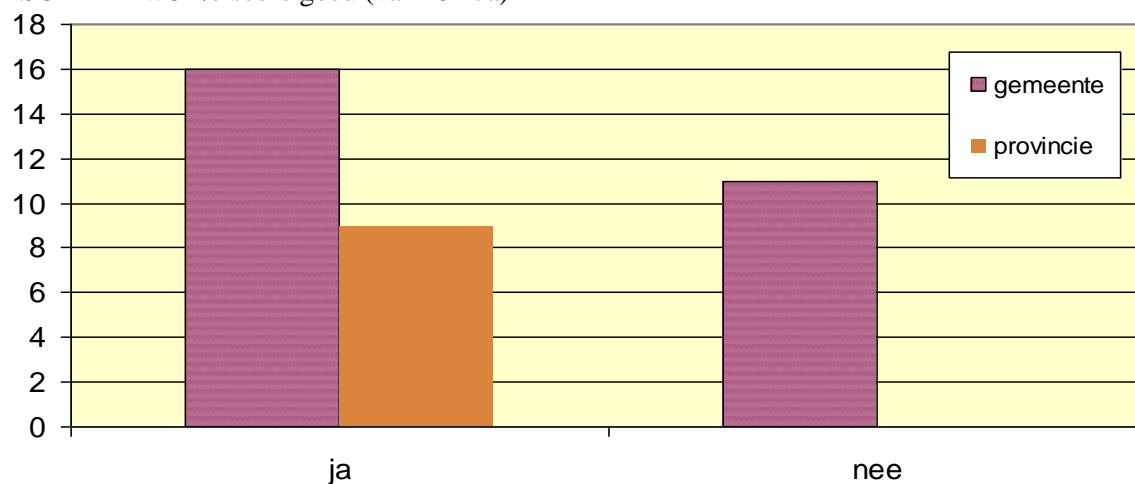

METING: 55% score goed (van 21x Ja, bij 3 gemeenten niet beoordeeld)

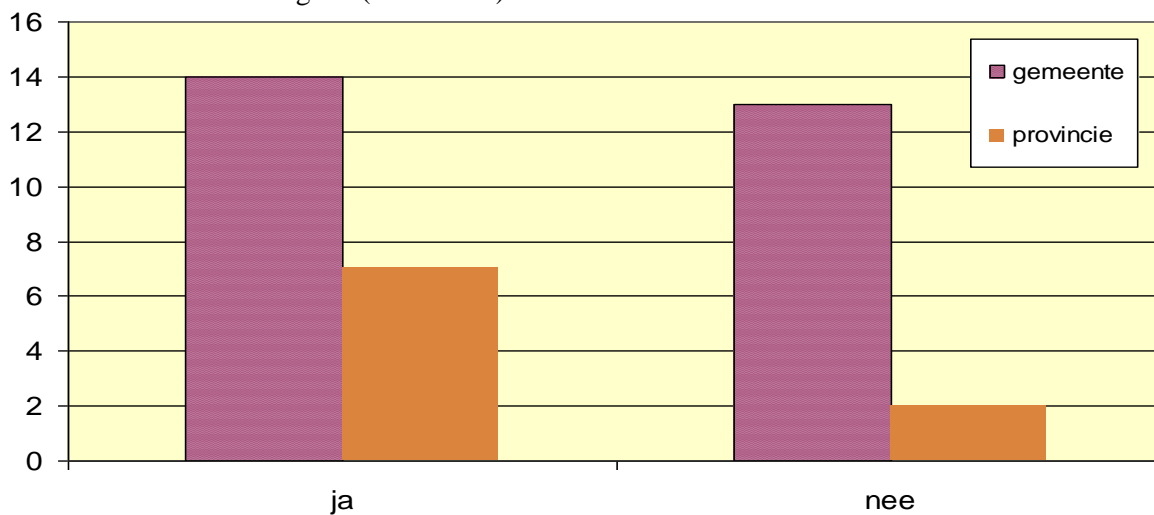

Figuur 3a: Resultaten van de beoordeling van prestatie-indicatoren in 2009-2010 voor 3 van 6 aspecten en voor 36 organisaties. (verdere beoordeling, goed/voldoende, per aspect in boven figuur weergegeven in %-goed).

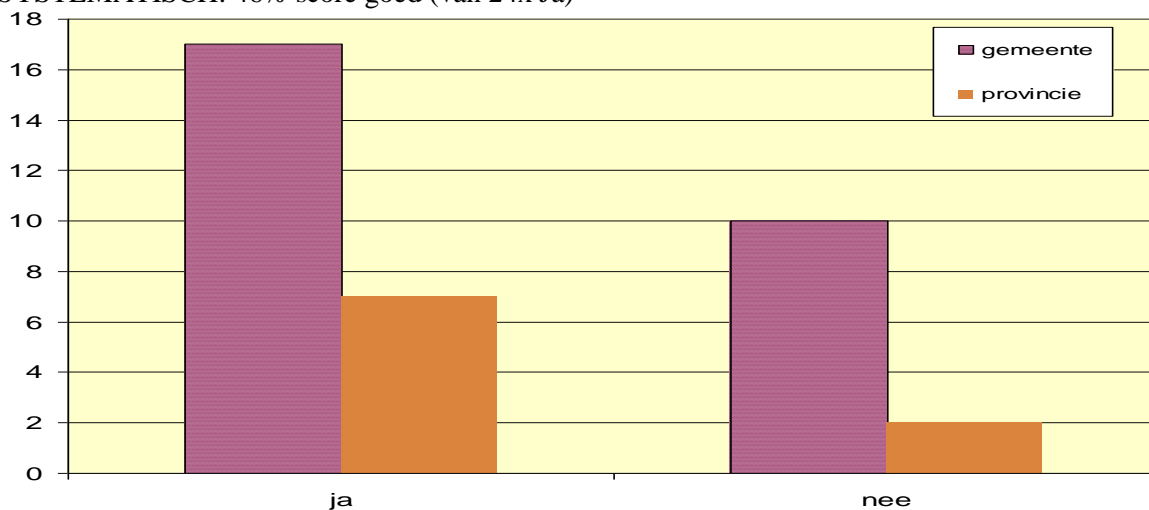
RESULTATEN: 54% score goed (van 25x Ja)

ANALYSES: 30% score goed (van 21x Ja)

SYSTEMATISCH: 46% score goed (van 24x Ja)

Figuur 3b: Resultaten van de beoordeling van prestatie-indicatoren in 2009-2010 voor 3 van 6 aspecten en voor 36 organisaties. (de verdere beoordeling, in % goed, is per aspect boven iedere figuur).

3.1.3 Keuze-onderwerpen

Door de opzet in 2009-2010 is er nog steeds ruimte voor keuzeonderwerpen (voor kennisuitwisseling). De keuzeonderwerpen komen tot stand door inventarisatie bij visitor en visitee. Bij de keuze is rekening gehouden met de onderwerpen die al in de ronde van 2007 en 2008 aan de orde zijn geweest. De keuze blijkt vaak bepaald op grond van de interesse voor dit onderwerp, het feit dat de visitor graag iets wil leren van een organisatie die wordt bezocht (hoe hebben ze dat aangepakt) of omdat je graag een oordeel wilt van een collega (hoe doen ze dat nu bij andere organisaties).

Aangezien veel van de standaardonderwerpen (gebaseerd op het Normblad) na drie visitatierondes aan de orde zijn geweest is voor de ronde 2010-2011 die nu loopt gekeken naar actuele onderwerpen. De volgende suggesties zijn gedaan:

- Aanpak en kwaliteitsborging spoedlocaties;
- Managementbeoordeling in het kader van verbetercyclus;
- Workflowsysteem ter vervanging van kwaliteitssysteem;
- Digitalisering/uitwisselbaarheid van gegevens (voorbereiding basisregistratie);
- Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) en kwaliteitseisen bij taakoverdracht;
- Behalen convenantafspraken versus kwaliteit van de uitvoering.

3.1.4 Uitwisseling ervaringen en praktijkvoorbeelden

In de visitaties 2009-2010 is er een duidelijke dubbele doelstelling:

- Beoordeling van het systeem en de prestaties (aan de hand van follow-up en PI's), ochtenddeel
- Uitwisselen van informatie, van actuele onderwerpen.

De deelnemers geven aan dat deze opzet goed bevalt en zij vaak nieuwe ideeën meenemen naar de eigen organisatie. Tijdens de visitaties van de afgelopen 3 jaar zijn inmiddels 114 goede praktijkvoorbeelden gesignaleerd. Deze zijn weergegeven op de website van SIKB/POKB. Deze database maakt tevens inzichtelijk welke voorbeelden door welke organisaties worden gebruikt.

Visiteren vraagt veel van de deelnemers om tot succes te komen.

Een belangrijke behaalde doelstelling is dat de teams steeds meer onderleiding staan van teamleiders van de deelnemers. Voor de lopende visitatieronde 2010-2011 staan 32 visitaties onder leiding van 'eigen teamleiders' en slechts 7 onder leiding van een teamleider van SIKB of Bodem+. De teamleiders hebben aanvullende ervaring kunnen opdoen met het leiden van een visitatie en het terugkoppelen van de resultaten op het management. Dit gebeurt volgens de standaardindeling tijdens de dag door bij de start een korte introductie met het management in het programma op te nemen en aan het einde van de dag de terugkoppeling van de conclusies.

Gedurende 2009-2010 zijn nog 2 nieuwe organisaties toegetreden tot het platform en hebben een kwaliteitssysteem ingevoerd. Daarnaast hebben zich diverse personele wisselingen voorgedaan en zijn veel nieuwe medewerkers betrokken geraakt bij POKB. Steeds meer proberen organisaties 2 of meer medewerkers te betrekken bij POKB, waardoor overname tijdens besprekingen mogelijk is. Het geeft ook een mogelijkheid de visitaties te spreiden en het biedt waarborgen bij personeelsverloop.

3.2 Eisen van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls

Eisen

In paragraaf 3.1 is beschreven of de deelnemer voldoet aan de kwaliteitseisen uit het Normblad. In deze paragraaf is aan de orde of de deelnemer voldoet aan de eisen van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls. De subsidieregeling Kwaliteitsimpuls stelt aan provincies en gemeenten die bevoegd gezag zijn een aanvullende apparaatskostenvergoeding Wbb beschikbaar voor de deelnemers, mits zij:

- een kwaliteitssysteem implementeren gebaseerd op Normblad 8001 of 8002 (inclusief de aanvullingen voor toezicht en handhaving, evenals competenties);
- deelnemen aan de onderlinge visitaties;
- deelnemen aan het landelijk overleg in de vorm van het POKB.

Het implementeren van het kwaliteitssysteem is bovendien gebonden aan een realisatiedatum.

Tabel 3: tijdsaspecten van de prestatie-eis Implementeren kwaliteitssysteem

Onderwerp	Realisatiedatum
Beschreven kwaliteitsmanagementsysteem	binnen 0,5 jaar na deelname
Volledig geïmplementeerde en intern geauditeerd systeem	binnen 1,5 jaar na deelname

Resultaten

Voor de organisaties die volgens paragraaf 3.1 de score ‘goed’ of ‘voldoende’ hebben, een kwaliteitscoördinator hebben aangesteld en in voldoende mate deelnemen in het landelijke overleg (POKB) geldt dat zij voor de periode 1 januari 2009 tot en met 31 december 2009 voldoen aan de eisen van de subsidieregeling. Dat is bij 36 organisaties het geval.

De organisaties die volgens paragraaf 3.1 de score ‘onvoldoende’ hebben of door omstandigheden niet zijn beoordeeld, hebben onvoldoende voortgang geboekt. Het betekent tevens dat niet volledig aan de afspraken (prestatie-eisen) van de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls is voldaan en kan in het kader van de regeling Kwaliteitsimpuls hun apparaatskostenvergoeding in het geding komen. Er is met elk van deze organisaties individueel contact over de verdere voortgang.

3.3 Functioneren Normblad en Platform

Normbladen versie 3.1 voldoen op dit moment

De Normbladen zijn ontstaan om het werken met kwaliteitssystemen te introduceren en tevens enige eenheid te brengen in de decentrale uitvoering van taken. Daarentegen bieden ze de ruimte voor een individuele implementatie en systeemopzet. Deze combinatie functioneert goed. Zowel grote organisaties die het Normblad als extra document gebruiken naast ISO 9001 als kleine organisaties die het Normblad als richtlijn gebruiken voor een decentraal systeem kunnen goed uit de voeten met de eisen. Dit bleek afgelopen jaar eens te meer doordat twee gemeenten in circa een jaar een kwaliteitssysteem op basis van het Normblad hebben opgezet. Centraal bij de Normbladen staat de taakuitvoering van bevoegd gezag taken, die licht verschilt tussen de Normbladen 8001 en 8002. Inmiddels hebben de waterschappen besloten tot het opstellen van een Normblad 8003 voor hun bevoegd gezag taken.

Onderwerpen voor verbreding Normblad

De Normbladen zijn voor 40 bevoegd gezag Wbb organisaties het centrale instrument om de scope van hun kwaliteitssystemen voor bodembeheer te bepalen. In POKB is de afgelopen jaren diverse keren stil gestaan bij een verbreding van het Normblad om de aandacht in het Normblad te verschuiven van sanering- naar beheertaken. Tot op heden is voorrang gegeven aan de implementatie van de Normbladen bij de deelnemende organisaties. Tijdens de POKB-bijeenkomsten van 18 en 25 november 2010 is geconstateerd dat het goed is om de blik vooruit te houden en daarbij:

- ten minste nieuwe wettelijke taken zo snel mogelijk te signaleren en op te nemen, zoals basisregistratie en bodemenergie;

- de uitvoering van het convenant en het beheer van de ondergrond als belangrijke ontwikkelingen in POKB en de visitatie mee te nemen;
- coördinatietaken in het kader van de WABO niet te vergeten mede vanuit de ambitie om integraal te werken, waarbij de focus ligt op Wat er moet gebeuren en het Hoe de vrijheid voor de organisatie is;

Het verbreden zal een aandachtspunt zijn voor 2011 en kan betekenen dat het Normblad op punten wordt gewijzigd en de beleidstoelichting in het Normblad breder wordt opgezet. Daarbij zal goed onderscheid naar de aanleiding van de eisen nodig zijn: (toekomstige) wettelijke taak, convenant of coördinatie (integraal werken). Het doel is om actueel te blijven en alle deelnemers scherp te houden. Gezien de bezuinigingsronde is het wel goed om de ambitie over het direct overnemen in de kwaliteitssystemen niet te hoog te leggen.

RUD's aandachtspunt voor Normblad en Platform

De ontwikkeling van Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) is een onderwerp dat de afgelopen 2 jaar regelmatig op de agenda heeft gestaan. POKB volgt de ontwikkelingen aangezien meerdere organisaties hier direct bij betrokken zijn. De deelnemers realiseren zich dat bevoegd gezagtaken bij RUD's ondergebracht zullen worden. De Normbladen zijn gebruikt voor het stellen van eisen aan de RUD's en dit accentueert dat het ook bij deze decentralisatie een belangrijk instrument is.

Enkele (grotere) milieudiensten zijn direct betrokken bij POKB en vertegenwoordigen een bevoegd gezag gemeente. De opvatting van POKB is dat het belangrijk is om kwaliteitseisen te blijven stellen aan een taakoverdracht. De ervaring leert dat kleinere bevoegd gezagorganisaties het Normblad relatief snel kunnen invoeren en hiermee hun uitvoering structureren. Voor RUD's lijkt dit ook haalbaar en geen aanpassing op het Normblad nodig. De organisatie dient een kwaliteitssysteem wel gericht te blijven houden op de taakuitoefening en niet te direct afhankelijk van de organisatiestructuur. Dit vermindert het risico dat bij een reorganisatie het systeem opnieuw opgezet moet worden. Inmiddels hebben enkele provincies goede ervaringen opgedaan met het reorganisatieproof maken van hun systeem.

*Afsluiten van 'handshakes' bij de provincie Gelderland.
Een instrument om het kwaliteitssysteem reorganisatieproof te houden.*

4 Conclusies 2009-2010 en vooruitblik 2011

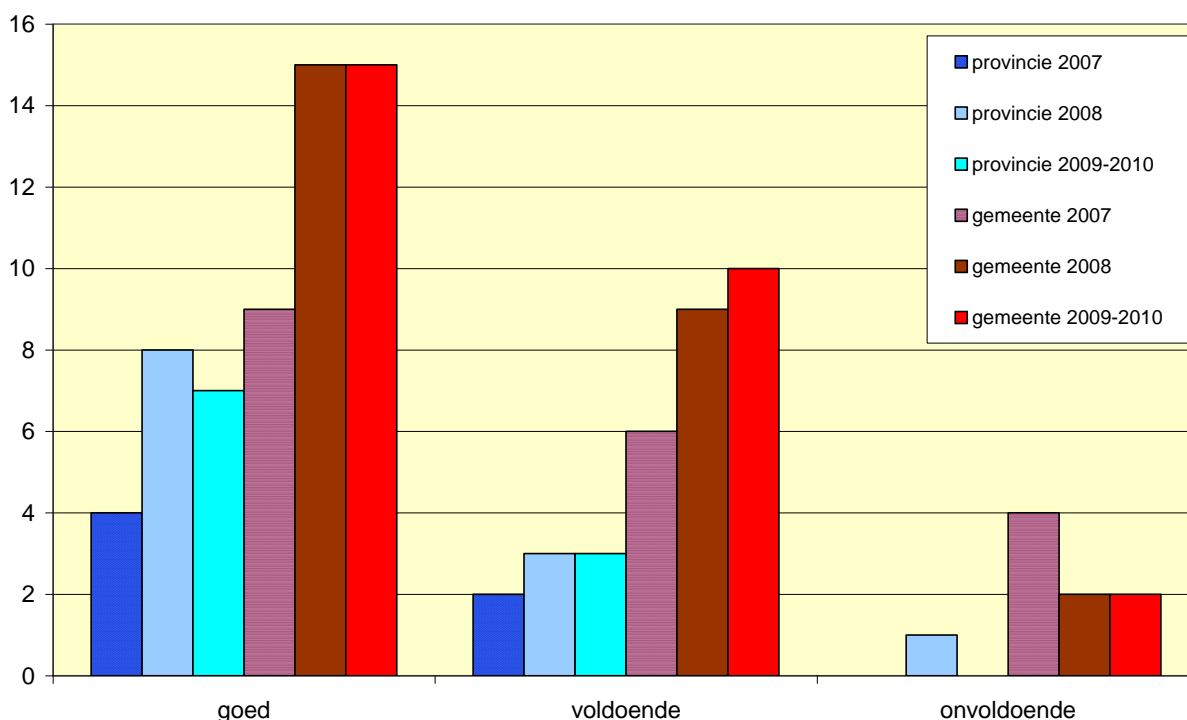
4.1 Conclusies 2009-2010

Toename deelnemers

Na de voortvarende start in 2007 en 2008 is de omvang in 2010 van de visitaties toegenomen tot 39 deelnemers. In 2009 namen zelfs op een na alle Wbb-bevoegd gezag organisaties deel. In 2010 is een gemeente (tijdelijk) teruggetreden uit POKB. De participatie is daarmee bijzonder breed en succesvol. De inspanning van de deelnemers is op een hoog niveau gebleven. Was het in 2007 vaak 'best spannend' om een visitatieteam op bezoek te krijgen, daarna is vooral gewerkt aan diepgang in de gesprekken om in korte tijd zoveel mogelijk van elkaar te leren. Er is vertrouwen dat de gestelde eisen door alle deelnemers behaald zouden kunnen worden. Dit komt terug in de beoordelingen: 65% van de organisaties behaalde een score goed. Dat betekent niet dat er niets meer te verbeteren valt. Het geeft vooral aan dat er een solide systeem staat voor het waarborgen van kwaliteit en verdere verbetering.

Resultaten kwaliteitsaspecten

In 2009-2010 zijn 37 visitaties uitgevoerd. Bij 2 provincies was een visitatie door reorganisatie niet mogelijk. Deze provincies hadden wel een geïmplementeerd systeem in 2008. Bij een provincie is dit inmiddels ook in 2010 weer vastgesteld. Per eind 2010 zijn er 38 organisaties die een geïmplementeerd systeem hebben. Dat is 90% van alle bevoegd gezag Wbb-organisaties. De beoordelingen lagen in 2009 op een vergelijkbaar niveau met 2008. Eind 2010 blijkt het niveau nog weer licht te zijn gestegen. Dat geeft aan dat er belangrijke vooruitgang is geboekt ten opzichte van 2007. Figuur 4 geeft een overzicht voor 2007-2009. Opmerkelijk is de relatieve verbetering van de gemeenten ten opzichte van de provincies. Bij enkele provincies bleek in 2009 dat de kwaliteitssystemen niet te zijn ingericht op een reorganisatie. In de POKB-bijeenkomsten is het reorganisatieproof maken dan ook enkele malen besproken. Inmiddels zijn enkele deelnemers met een score goed ingrijpend gereorganiseerd zonder problemen met het kwaliteitssysteem.

Figuur 4: Resultaten van de beoordeling van het kwaliteitssysteem voor de visitatierondes 2007-2010.

In het algemeen kunnen de deelnemers die al meerdere jaren actief zijn met de ontwikkeling van hun kwaliteitssysteem duidelijk aantonen dat ze hun prestaties geborgd en soms significant verbeterd hebben. Zij leveren in het kader van de visitaties een belangrijke bijdrage aan het meenemen van de overige deelnemers en het aanleveren van goede voorbeelden. De enkele starters blijken in 1-2 jaar al de vruchten te kunnen plukken van een goed functionerend systeem. De visitaties, de trainingen en het POKB-netwerk hebben daarbij zeker geholpen.

Resultaten subsidieregeling

Van de deelnemende organisaties voldoen in 2009-2010 36 organisaties aan de voorwaarden voor de subsidieregeling Kwaliteitsimpuls. Vier organisaties hebben een waarschuwing gekregen om op korte termijn aan te tonen dat ze in 2009-2010 voldeden aan de voorwaarden van de subsidieregeling.

4.2 Vooruitblik visitaties voor 2011

Vorbereiding en deelname

De uitvoering van de visitaties 2010-2011 is in volle gang. Er zijn 39 organisaties ingepland voor deze visitatieronde. Hierbij is een nieuwe deelnemer. Dat betekent dat 95% van de bevoegd gezag organisaties deelneemt. Twee bevoegd gezag organisaties nemen niet deel (waarvan 1 per 1 januari 2010 is teruggetreden).

Wederom meer zelfwerkzaamheid

De wijziging in 2008 naar meer zelfwerkzaamheid van de deelnemers is gecontinueerd in 2009 en 2010. Er zijn 16 deelnemers die in 32 visitaties (18 in 2008) als teamleider zullen optreden in de ronde 2010-2011. Daarmee komt de begeleiding door SIKB/Bodem+ nog wat meer op afstand en met meer accent op voorbereiding en hulp aan de teams bij de afronding. Op deze wijze vindt verdere kennis en taakoverdracht plaats. In het geval van een eerste visitatie (Helmond) of bij bijzondere omstandigheden zullen medewerkers van SIKB/Bodem+ ook in 2010-2011 als teamleider bij een visitatie optreden.

Vast onderwerp 2010-2011: Prestatie-indicatoren (PI's)

Het vaste onderwerp voor 2010-2011 is, evenals in 2009: PI's. Op basis van de evaluatie van 2009-2010 (figuur 3) is geconstateerd dat het zinvol is om nogmaals gerichte aandacht te besteden aan de wijze waarop de cyclus van - Doelen stellen, Uitvoeren, Meten, Verbeteren (Plan Do Check Act) - is ingericht en of en hoe prestatie-indicatoren worden gebruikt. Daarbij is de inventarisatie van het gebruik van prestatie-indicatoren als vast themaonderwerp goed te combineren met de visitatie over de follow up van 2009-2010 wat betreft het kwaliteitssysteem (verbeterpunten).

Een belangrijke constatering in 2009-2010 is dat de omvang van de organisatie bepalend is voor de toegepaste vorm van de PDCA-cyclus. Grotere organisaties zullen sneller structureren en gebruik maken van PI's. Kleine (bodem)organisaties sturen vaak op een andere manier op kwaliteit, bijvoorbeeld meer gericht op professionaliteit (vakmanschap) van de medewerkers, en hebben minder behoefte aan metingen en registraties om te concluderen dat hun producten en dienstverlening op orde zijn. Het doel van het vaste onderwerp in 2010-2011 is dan ook zeker niet om deelnemende organisaties te stimuleren tot bureaucratie of cijferfetisjisme. Het is de bedoeling om meer aandacht te richten op de wijze waarop de organisatie kwaliteit en prestaties verbetert (systematische kwaliteitszorg), zonder de focus direct op toepassing van PI's te leggen. Daarbij ligt de nadruk op de eis in het Normblad 8001/8002 te komen tot systematische kwaliteitszorg (3.1). Deze eis betekent dat de organisatie zich met metingen en analyse ervan verzekert dat de werkprocessen doelmatig verlopen.

In vergelijking met 2009 is bij de visitatieronde 2010-2011 gekozen voor een driedeling in de aandachtspunten:

1. Hoe regelt de organisatie systematische kwaliteitszorg?
2. Wat (welke aspecten) beoordeelt de organisatie?
3. Is de werkwijze doelmatig?

Structuur in de visitatieopzet

Naar aanleiding van de evaluatie over 2008 is gekozen voor een vaste structuur in de dagindeling. De indeling is goed bevallen in 2009-2010 en blijft gehandhaafd:

- Ochtenddeel, gericht op de follow-up 2009 en de PI's. De teamleider brengt met zijn medevisitor zo goed mogelijk in beeld wat de stand van zaken is op het gebied van kwaliteitsmanagement, of de verbeterpunten zijn opgepakt en of er andere aandachtspunten zijn. Ook het vaste thema (PI's) behoort bij deze aanpak. Zeker op dit punt is er ook alle ruimte voor uitwisseling van ervaringen.
- Middagdeel, gericht op meer verdieping op twee onderwerpen. Hiervan wordt vooraf duidelijk hoe de voorbereiding loopt, of sprake is van halen (visitee presenteert onderwerp en heeft daar veel ervaring mee) en/of brengen (visitor brengt ervaringen in). Belangrijk is dat het karakter vooraf duidelijk is en dat ook de samenstelling van de deelnemers duidelijk is zodat aan de verwachtingen kan worden voldaan.

Alle onderwerpen passen in het kader van kwaliteitsmanagement. Het middagdeel kan ruimer ingevuld worden en zelfs kunnen 1 of 2 mensen aanvullend aanschuiven of meekomen. Belangrijk is wel dat hier tevoren afspraken over zijn gemaakt met visitee en teamleider. Bij twijfel helpt de begeleider.

Een keuzeonderwerp kan ook leiden tot een uitwisseling van informatie op locatie.

Kwaliteitsontwikkeling

De performance van de deelnemers aan de Kwaliteitsimpuls is in de visitatiejaren 2007 en 2008 getoetst aan de opzet en inrichting van het systeem. De aandacht voor prestatie monitoring neemt in 2009-2010 toe door de keuze van het themaonderwerp. De achterliggende reden is om meer aandacht te geven aan continue verbeteren en de elementen van het INK-model. Zo is in 2009 een inventarisatie gehouden van het gebruik van klanttevredenheidsonderzoeken en zijn de resultaten daarvan aan de deelnemers ter beschikking gesteld en op een afzonderlijk deel van de website beschikbaar.

Het is de bedoeling dat de visitaties stimuleren tot geïntegreerd kwaliteitsmanagement. Dat hoeft niet te betekenen dat alles sneller en beter gaat. Als de gestelde norm vanuit de wet en de klant gezien gehaald wordt dan kan de aandacht zich richten op andere aspecten. Dat betekent niet dat de visitaties geen aandacht en mogelijk vernieuwing nodig hebben. Belangrijk is van te voren te weten wat de doelstelling is van de visitatie en in welke 'fase' de organisatie zit in de voortgang van het ontwikkelen en implementeren van een kwaliteitssysteem. Bij een organisatie die gecertificeerd is voor de ISO 9001 en het normblad integraal is opgenomen is mogelijk een ander accent nodig dan voor een organisatie die in opbouw is. In november 2010 is vanuit POKB een werkgroep gevormd om de visitatieronde 2011-2012 voor te bereiden onder de vlag 'visitaties 2.0'.

4.3 Vooruitblik ontwikkeling Normblad en POKB voor 2011

Normblad actualiseren

In 2011 staat een actualisatie van het Normblad op het programma. Naast de gesignaleerde onderwerpen in 2010 (par. 3.3) is aan de orde hoe de norm kan worden aangepast aan de wens tot integraal werken. Het platform wil hier actief aan deelnemen getuige de discussies in 2010.

Onderzoek toe- of aanpassing Normblad voor RUD's

Op basis van de ervaringen en de verkenning van POKB in 2010 zouden de Normbladen toepasbaar zijn voor de RUD's. In 2011 zal gevolgd worden of dit bij de vorming van RUD's inderdaad het geval is of dat aanpassing benodigd is.

Kennisniveau POKB waarborgen

Het platform POKB heeft aangetoond een belangrijke bijdrage te leveren aan de waarborging van de kwaliteit van de decentrale taakuitvoering op het gebied van bodembeheer. Nu de meeste deelnemers hun systeem op orde hebben is het de bedoeling om het niveau vast te houden en actuele ontwikkelingen te signaleren en bespreken vanuit het perspectief van kwaliteitsmanagement. Gezien de belangrijke bijdrage van het platform zal in 2011 weer gericht aandacht worden besteed aan trainingen voor nieuwe contactpersonen in het platform (meestal 7-8 per jaar). De training van september 2010 is door de deelnemers positief beoordeeld. Daarnaast zal de vernieuwde website meer en meer als instrument voor informatie- en kennisuitwisseling worden gebruikt flankerend aan de bijeenkomsten.

Bijlage 1: Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Wbb

Voor gedetailleerde uitleg wordt verwezen naar de rapportage over 2007.

Doel van de subsideregeling

Het doel is het bevoegd gezag bodembeheer (provincies en gemeenten) op een hoger niveau van kwaliteitsmanagement en -borging brengen en houden, door een actieve samenwerking op het gebied van kwaliteitsverbetering..

Eisen van de subsideregeling

De provincie of gemeente dient dan wel aan de eisen van de regeling voldoen, namelijk:

1. Een kwaliteitssysteem implementeren.
2. Deelnemen aan visitaties.
3. Deelnemen in het Platform Overheid en Kwaliteit Bodembeheer (POKB).

Memo aangaande de voorwaarden voor de periode 2010-2014

Tijdens de POKB-bijeenkomsten van juni 2010 is de onderstaande Memo van 7 juni 2010 besproken.

Aanleiding

Het kabinet Balkenende IV heeft van decentralisatie een belangrijk speerpunt gemaakt in zijn beleid om zo de gemeenten en provincies meer beleidsvrijheid te geven en de interbestuurlijke lasten te verminderen. Dit heeft gevolgen voor de bestaande uitkeringen op het gebied van bodemsanering.

In plaats van specifieke uitkeringen op grond van de Wet Bodembescherming (Wbb), zoals de aanvullende 'Aanvullende apparaatskostenvergoeding in verband met het project Kwaliteitsimpuls Wet bodembescherming (Wbb)', ontvangen bevoegde overheden vanaf 2010 middelen via de zogenaamde decentralisatie, een gelabelde uitkering in het provincie- en gemeentefonds.

Deze bijlage gaat in op: het project; de uitkering in de verschillende programmaperioden; de decentralisatie-uitkering bodem en hoe daarmee binnen de organisatie mee kan worden omgegaan.

Project Kwaliteitsimpuls Wbb

Voor provincies en gemeenten die deelnemen in het project 'Kwaliteitsimpuls Wet bodembescherming (Wbb)' stelt het Ministerie van Infrastructuur en Milieu vanaf 1 juli 2006 een aanvullende apparaatskostenvergoeding beschikbaar. De regeling geldt van 1 juli 2006 tot en met 31 december 2014. Om uw organisatie op dit onderdeel voor een langere termijn zekerheid te bieden, is de aanvullende bijdrage voor de Kwaliteitsimpuls gekoppeld aan de vijfjaarlijkse termijn van programmaperioden van de bodemsanering.

Resultaten

Niet alle overheden nemen deel vanaf juli 2006: enkele zijn later ingestapt. Van de 41 bevoegde overheden Wbb nemen inmiddels 40 overheden op vrijwillige basis deel aan onderlinge visitaties naar het functioneren van hun geïmplementeerde kwaliteitssysteem voor bodembeheer. De score op het functioneren van de kwaliteitssystemen vertoont een stijgende lijn ten opzichte van voorgaande jaren. Deelnemende overheden wisselen goede voorbeelden uit, wat leidt tot uniformiteit en kostenbesparing.

Periode juli 2006 tot en met 2009

In eerste aanleg betrof het een pilotfase. Deze pilotfase liep qua financiering door tot en met 2009. Tijdens deze periode zijn de activiteiten van de pilot geëvalueerd (eind 2008). De resultaten daarvan zijn meegenomen bij de verdeling van de bodemsaneringsmiddelen voor de volgende programmaperiode (voorjaar van 2009).

De vergoeding

Voor gemeentelijke organisaties tot 350.000 inwoners (gebaseerd op het CBS inwonersaantal per 1 januari 2006) en voor provincies met een organisatieomvang voor de bevoegd gezag taken Wbb van minder dan 12 fte wordt jaarlijks 0,4 fte vergoed. Voor de overige gemeenten en provincies geldt een jaarlijkse bijdrage van 0,6 fte. De standaardvergoeding per fte bedraagt € 77.000,- per jaar overeenkomstig de standaardvergoeding die is aangehouden voor de apparaatskosten Wbb tot en met 2009. Deze standaardvergoeding is gedurende de programmaperiode 2006 t/m 2009 per jaar als voorschot uitgekeerd. Bij de verantwoording van het meerjarenprogramma Wbb 2005 tot en met 2009 die uiterlijk per 15 juli 2010 is overgelegd, is de vergoeding vastgesteld.

Periode 2010 tot en met 2014

In de periode 2010 tot en met 2014 zal er geen specifieke uitkering op basis van de Wet Bodembescherming (Wbb) meer zijn. De specifieke uitkering is vervangen door een decentralisatie-uitkering binnen het gemeente- en provinciefonds. De aanvullende apparaatskosten voor de kwaliteitsimpuls maken deze periode deel uit van de decentralisatie-uitkering. Bij de berekening van de apparaatskosten is daarmee rekening gehouden. De standaardvergoeding per fte bedraagt € 90.000,- per jaar.

Decentralisatie-uitkering

Binnen de decentralisatie-uitkering bodem is het mogelijk om middelen in te zetten in zowel stedelijk als landelijk gebied en is er geen scheiding meer tussen programmamiddelen en apparaatskosten. De besteding is in dat opzicht vrij evenals de prioritering door het bevoegd gezag.

Organisaties die hebben aangegeven mee te doen aan het project ontvangen daarvoor de middelen. Het ligt voor de hand dat de organisatie dan ook de benodigde menskracht en middelen voor kwaliteitszorg opneemt in de werkbegroting/het jaarwerkplan, net zoals dat voor de andere taken gebeurt.

Lijst van deelnemers per december 2010 met contactpersoon en startdatum van de organisatie met het project Kwaliteitsimpuls

Organisatie	Naam	Status	Start
Gemeente Alkmaar	Nijs, Dhr. S. de (Stan)		jul-06
Gemeente Almelo	Rouweler, Mevr. J. (Judith)		jul-06
Gemeente Amersfoort	Jacobs, Mevr. S. (Suzan)		jan-07
Gemeente Amsterdam	Molenaar, Mevr. K (Karin)		jul-06
Gemeente Amsterdam	Dorrestein, Mevr. R. (Riet)		jul-06
Gemeente Arnhem	Wolf, Mevr. M. (Maud)		jul-06
Gemeente Breda	Kop, Mevr. M. (Marjo)		jan-09
Gemeente Den Bosch	Tuinhof, Dhr. H. (Harke)		jul-06
Gemeente Den Haag	Schreur, Mevr. A.S. (Alisas)		jul-06
Gemeente Deventer	Meekes, Mevr. J. (Judith)	Agendalid	
Gemeente Eindhoven	Vlamings, Dhr. W. (William)		jul-06
Gemeente Emmen	Vella, Mevr. S. (Sigrid)		jul-06
Gemeente Enschede	Deurwaarder, Dhr. F. (Freddy)		jan-07
Gemeente Groningen	Wolde, Dhr. G. de. (Gerd)		jul-06
Gemeente Haarlem	Wolter, Mevr. W. (Wieke)		jul-06

Gemeente Haarlem	Schaap, Dhr. H.H. (Rik)		jul-06
Gemeente Heerlen	Vanhommerig, Mw. S. van (Sabina)		jul-06
Gemeente Helmond	Nass, Dhr. M. (Michiel)		jan-09
Gemeente Hengelo	Hassing, Mevr. M (Mirjam)		jul-06
Gemeente Leeuwarden	Eerde, Dhr. M. van (Melcher)		jul-06
Gemeente Maastricht	Lennaerts, Mevr. T. (Twink)		jan-07
Gemeente Nijmegen	Ploumen, Mevr. S. (Simone)		jul-06
Gemeente Tilburg	Jansen, Dhr. P. (Pieter)		jul-06
Gemeente Tilburg	Leeuwen, Mevr. L. van (Lourian)		jul-06
Gemeente Schiedam	Korving, Dhr. E. (Edwin)		jul-06
Gemeente Schiedam	Vliet, Dhr. A.G. van (Arjen)		jul-06
Gemeente Utrecht	Klok, Mevr. H. (Hinka)		jul-06
Gemeente Utrecht	Langenhoff, Mevr. M. (Marianne)		jul-06
Gemeente Venlo	Bommel, Dhr. K. van (Karel)		jan-07
Gemeente Venlo	Kusters, Dhr. G. (Ger)		jan-07
Gemeente Zaanstad	Straatemans, Mevr. A. (Annemiek)		jul-06
Gemeente Zwolle	Wiegman, Mevr. A. (Annemiek)		jul-06
DCMR Md Rijnmond/Rotterdam	Wichers, Dhr. R. (Ric)	Vz-gem	jul-06
DCMR Md Rijnmond/Rotterdam	Muilwijk, Dhr. C.J. (Kees)		jul-06
Md West-Holland/Leiden	Münninghoff, Mevr. M.B.L. (Miep)		jul-06
Md Zuid-Holland Zuid/Dordrecht	Snijders, Mevr. P. (Patricia)		jan-07
Md Zuid-Holland Zuid/Dordrecht	Hakkeling, Dhr. R. (Ruud)		jan-07
Md West-Brabant-RMD	Welling, Dhr. R. (Richard)		
Provincie Drenthe	Pepping, Mevr. T. (Thera)		jul-06
Provincie Flevoland	Pol, Mevr. M. van der (Marie-José)		jul-07
Provincie Fryslân	Tjepkema, Mevr. S. (Sietske)		jul-06
Provincie Gelderland	Alink, Mevr. H. (Henny)		jul-06
Provincie Groningen	Heide, Dhr. M. van der (Meis)		jul-06
Provincie Limburg	Cremers, Mevr. K. (Karin)	Agendalid	jul-06
Provincie Limburg	Diederer, Mevr. E. (Eva)		jul-06
Provincie Noord-Brabant	Kleef, Dhr. J. van (Jan)		jul-06
Provincie Noord-Holland	Gorkom, Dhr. R. van (Ruud)		jan-08
Provincie Noord-Holland	Dekker, Dhr. J. (Jon)	Agendalid	jan-08
Provincie Overijssel	Rozenberg, Mevr. M. vd (Marianne)		jul-06
Provincie Utrecht	Krancher, Dhr. J. (Jordan)		jul-06
Provincie Zeeland	Beijaard, Dhr.P. (Peter)		jul-06
Provincie Zeeland	Janse, Dhr. E.M. (Eugene)	Agendalid	jul-06
Provincie Zuid-Holland	Walhaus, dhr. F.K.M. (Frans)		jul-06

Agendaleden zijn apart vermeld, overige zijn vast POKB-lid en/of contactpersoon.

Bijlage 2: Methode van uitvoering visitaties

Uitgangspunten

1. visitatiefrequentie	één keer per 15 maanden
2. samenstelling visitatieteams	twee visitoren per team, waaronder 1 teamleider, eventueel van SIKB of Bodem+
3. scope van de visitatie	twee vaste (thema)onderwerpen, twee keuzeonderwerpen
4. tijdsbesteding visitor	3,5 dag per visitatie (geëvalueerd 2007; kosten subsidiabel)
5. profiel visitor	competenties vastgelegd; cursus aangeboden
6. hulpmiddelen	voor alle onderdelen van het visitatieproces beschikbaar
7. afronding	voor alle visitaties een concluderende brief met gespreksverslagen
8. coördinatie visitaties	POKB-overleg; SIKB-secretariaat, voorbereiding door werkgroep van teamleiders

Tabel B2: subsidiabele tijdsbesteding visitor (eventueel teamleider) bij visitatie

Stap	Onderdeel visitatie	Benodigde tijd in dagen
1	Voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> - samenstellen team - documentonderzoek - onderwerpen selecteren - checklist maken - afspraken 	1
2	Voorbespreking visitatieteam	0,5
3	Uitvoering, noteren bevindingen (verslag)	1
4	Samenvatting bevindingen, nabespreken team	0,5
5	Terugkoppeling hoofdlijnen bevindingen	0,5

Hulpmiddelen

Om de visitaties uit te kunnen voeren zijn in samenwerking met deelnemers (POKB, voorbereid in de werkgroep Impuls) hulpmiddelen opgesteld en uitgewerkt. Deze zijn beschikbaar op www.sikb.nl (dossier POKB). De belangrijkste hulpmiddelen zijn:

- Draaiboek visitatie
- Model visitatieaanpak (vragen) en verslag
- Model dagindeling (visitatieagenda)
- Beschrijving themaonderwerp
- Infoblad visitee en visitor
- Hulpmiddel voor beoordeling.

Het draaiboek geeft alle processtappen van een visitatie, de taken per betrokkene en de hulpmiddelen.

Afronding

Alle visitaties zijn afgesloten met een concluderende brief vanuit SIKB aan het management van de bezochte organisatie. Als bijlage bij de brief zijn de verslagen van de gevoerde gesprekken opgenomen.

Bijlage 3: Realisatie visitaties 2009-2010

Datum: geeft de datum die door de teamleider is overeengekomen en uitgevoerd

Deelnemer: te bezoeken organisatie en contactpersoon

Visitoren: bezoekende organisaties en aangemelde persoon (een per organisatie vermeld)

Teamleider: persoon die optreedt als zodanig en rapporteert

Begeleider: namens SIKB/Bodem+: T= Thom Maas; B= Bas van Oosten; F=Frank Hopstaken

NR	Datum plan	Deelnemer	Visitoren	Teamleider	Begeleider
1	30.06	Fryslan: Sietske Tjepkema	Amersfoort: Suzan Jacobs P.Utrecht: Werner vd Broek	T	
2	31.03.10	Drenthe: Thera Pepping	G.Groningen: Gerd de Wolde P.Groningen: Hans vd Mark	Gerd	B
3	Geannuleerd	Utrecht: <i>Werner vd Broek</i>	<i>Gelderland:</i> <i>Henny Alink</i> <i>N-Holland:</i> <i>Ruud van</i> <i>Gorkom</i>	<i>Henny</i>	B
4	15.05	Gelderland: Henny Alink	Maastricht: Twink Lennaerts Zeeland: Peter Beijaard	Twink	F
5	26.11	Limburg: Eva Diederer	Gm. Utrecht: Hinka Klok Eindhoven: William Vlamings	Hinka	F
6	Geannuleerd	Zuid-Holland:	<i>Overijssel: Mar.</i> <i>vd Rozenberg</i> <i>P.Utrecht:</i> <i>Werner vd</i> <i>Broek</i>	<i>Marianne</i>	T
7	21.01.2010	Noord Holland: Ruud van Gorkom	Utrecht: Werner van de Broek Flevoland: Marie-José vd Pol	F	

8	1.09	Overijssel: Marrienne vd Rozenberg	Drenthe: Thera Pepping P.Groningen: Hans vd Mark	B	
9	16.10	Flevoland: Marie-José vd Pol	Fryslan: Sietske Tjepkema Hengelo: Mirjam Hassing	Sietske	B
10	01.10	Zeeland: Peter Beijaard	Den Bosch: Harke Tuinhof N-Brabant: Margot de Boer	Harke	F
11	22.09	Noord-Brabant: Margot de Boer	Limburg: Eva Diederren Zeeland: Peter Beijaard	Eva	B
12	1.10	Groningen: Hans vd Mark	Leeuward.: Melcher v Eerden Flevoland: Marie-José vd Pol	F	

13	8.07	Den Haag: Alisas Schreur	Heerlen: Esther de Boeye N-Holland: Ruud van Gorkom	B	
14	21.01.10	Alkmaar: Stan de Nijs	Gm. Utrecht: Hinka Klok Haarlem: Rik Schaap	Hinka	F
15	19.05	DCMR: Kees Muilwijk	Amsterdam: Jur Weber en Karin Molenaar Tilburg: Pieter Jansen	Jur	F
16	5.11	Heerlen: Nathalie Gillissen	Nijmegen: Simone Ploumen Venlo: Karel van Bommel	Simone	B

17	4.06	Utrecht: Hinka Klok	Emmen: Stella Verdam Schiedam: Arjen van Vliet	Stella	B
18	9.06	Groningen: Gerd de Wolde	Fryslan: Sietske Tjepkema Leeuwarden: Melcher v Eerden	Sietske	B
19	02.07	Arnhem: Marc vd Burght	Gelderland: Henny Alink Eindhoven: William Vlamings	Henny	F
20	23.09	Zwolle: Annemiek Wiegman	Emmen: Stella Verdam Zstad: Annemiek Straatemans	Stella	B
21	8.03.10	Emmen: Stella Verdam	G. Groningen: Gerd de Wolde Almelo: Judith Rouweler	Gerd	B
22	30.06	Schiedam: Arjen van Vliet	Den Haag: Alisas Schreur DCMR: Kees Muilwijk	Alisas	B
23	23.06	Amsterdam: Jur Weber	Alkmaar: Stan de Nijs DCMR: Kees Muilwijk	T	
24	16.07	Den Bosch: Harke Tuinhof	Maastricht: Twink Lennaerts N-Brabant: Margot de Boer	Twink	B
25	3.11	Enschede Freddy Deurwaarder	Overijssel: Mar. v.d. Rozenberg Arnhem: Marc vd Burght	Marriane	B

26	9.11	MdWH/Leiden: Miep Munninghoff	Amsterdam: Jur Weber Amsterdam: Karin Molenaar	Jur	F
27	17.11	Maastricht Twink Lennaerts	Limburg: Eva Diederens Breda: Marjo Kop	Eva	B
28	17.11	Eindhoven: William Vlamings	Schiedam: Arjen van Vliet Venlo: Karel van Bommel	F	
29	11.11	Nijmegen: Simone Ploumen	Arnhem: Marc vd Burght MZH: Ruud Hakkeling	B	
30	14.10	Haarlem: Wieke Wolter	Den Haag: Alisas Schreur Zwolle: Annemiek Wiegman	Alisas	B
31	06.10	Zaanstad: Annemiek Straatemans	MDWH: Miep Munninghoff Haarlem: Rik Schaap	Miep	F
32	18.02.10	Leeuwarden: Melcher van Eerden	Drenthe: Thera Pepping Almelo: Judith Rouweler	T	
33	17.11	Tilburg: Pieter Jansen	MDWH: Miep Munninghoff Hengelo: Mirjam Hassing	Miep	B
34	03.11	Almelo: Judith Rouweler	Zwolle: Annemiek Wiegman Heerlen: Nathalie Gilissen	Annemiek	B

35	29.10	Hengelo: Mirjam Hassing	Enschede: Freddy Deurwaarder Amersfoort: Suzan Jacobs	B	
36	5.11	Venlo Karel van Bommel	Nijmegen: Simone Ploumen Tilburg: Pieter Jansen	Simone	B
37	10.11	MZHZ/Dordrecht Ruud Hakkeling	Breda: Marjo Kop Zaanstad: Arjan de Laet	T	
38	19.01.2010	Breda Marjo Kop en Marianne van Leeuwen	MZHZ: Ruud Hakkeling	B	
39	28.01.2010	Amersfoort Suzan Jacobs	Enschede: Freddy Deurwaarder Alkmaar: Stan de Nijs	B	

Bijlage 4: Planning en realisatie visitaties 2010-2011

Datum: geeft de datum die door de teamleider is overeengekomen en/of uitgevoerd

Deelnemer: te bezoeken organisatie en contactpersoon

Visitoren: bezoekende organisaties en aangemelde persoon (een per organisatie vermeld)

Teamleider: persoon die optreedt als zodanig en rapporteert

Begeleider: namens SIKB/Bodem+: T= Thom Maas; B= Bas van Oosten; F=Frank Hopstaken

LET OP: situatie per januari 2011 – nog niet geactualiseerd

NR	Datum (plan)	Deelnemer	Visitoren	Teamleider	Begeleider
1	4.10.2010	Fryslan: Sietske Tjepkema	Zwolle: (Annemiek Wiegman) Mark Klutman P.Groningen: Meis van der Heide	Annemiek	T
2	7.1.2011	Drenthe: Thera Pepping	Overijssel: Marianne vd Rozenberg Amersfoort: Suzan Jacobs	Marianne	B
3	26.10.2010	P. Utrecht: Jordan Krancher	Gelderland: Henny Alink N-Holland: Ruud van Gorkom	Henny	B
4	1.9.2010	Gelderland: Henny Alink	Drenthe: Thera Pepping Eindhoven: William Vlamings	Thera	F
5	19.1.2011	Limburg: Eva Diederer	Zeeland: Peter Beijaard N-Brabant: Jan v Kleef	B	
6	maart 2011	Zuid-Holland: Frans Walthaus	Flevoland: Marie-José vd Pol (vervanger) Alkmaar: Stan de Nijs	T	
7	21.01.2011	Noord Holland: Ruud van Gorkom	Gelderland: Henny Alink P.Utrecht: Jordan Krancher	Henny	F
8	10.11.2010	Overijssel: Marianne vd Rozenberg	Fryslan: Sietske Tjepkema Flevoland: Marie-José vd Pol	Sietske	B

9	maart 2011	Flevoland: Marie-José vd Pol (vervanger)	G.Groningen: Gerd de Wolde Zuid-Holland: Frans Walthaus	Gerd	B
10	18.2.2011	Zeeland: Peter Beijaard	Limburg: Eva Diederer Venlo: Karel van Bommel	Eva	F
11	11.2.2011	Noord-Brabant: vac, (Jan v Kleef)	Gm. Utrecht: Hinka Klok P. Utrecht: Jordan Krancher	Hinka	B
12	18.2.2011	Groningen: Meis vd Heide	Fryslan: Sietske Tjepkema Emmen: Sigrid Vella	Sietske	F

13	27.09.2010	Den Haag: Alisas Schreur	MDWH: Miep Münninghoff Haarlem: Wieke Wolter	Miep	B
14	15.02.2011	Alkmaar: Stan Nijs	MDWH: Miep Münninghoff N-Holland: Ruud van Gorkom	Miep	F
15	25.11.2010	DCMR: Kees Muilwijk	Nijmegen: Simone Ploumen Helmond: Michiel Nass	Simone	F
16	17.11.2010	Heerlen: Sabina Vanhommerig	Den Bosch: Harke Tuinhof Schiedam: Arjen van Vliet	Harke	B
17	7.10.2010	Utrecht: Hinka Klok	Hengelo: Mirjam Hassing Leeuwarden: Melcher v Eerde	Mirjam	B
18	7.01.2011	Groningen: Gerd de Wolde	Drenthe: Thera Pepping P.Groningen: Meis vd Heide	Thera	B

19	20.10.2010	Arnhem: Maud Wolf	Almelo: Judith Rouweler Enschede: Freddy Deurwaarder	Judith	F
20	8.12.2010	Zwolle: Annemiek Wiegman	Amsterdam: Karin Molenaar Arnhem: Maud Wolf	F	
21	18.03.2011	Emmen: Sigrid Vella	Overijssel: Marianne v.d. Rozenberg Leeuwarden: Melcher v Eerde	Marianne	B
22	14.10.2010	Schiedam: Arjen van Vliet	MZHZ: Ruud Hakkeling en Patricia Sniijders Heerlen: Sabina Vanhommerig	Ruud	B
23	11.02.2011	Amsterdam: Riet Dorrestein	Maastricht: Twink Lennaerts Tilburg: Pieter Jansen	Twink	T
24	10.11.2010	Den Bosch: Harke Tuinhof	Gm. Utrecht: Hinka Klok DCMR: Kees Muilwijk	Hinka	B
25	14.01.2011	Enschede Freddy Deurwaarder	Den Haag: Alisas Schreur Emmen: Sigrid Vella	Alisas	B
26	10.3.2011	MdWH/Leiden: Miep Munninghoff	Zwolle: Annemiek Wiegman Alkmaar: Stan de Nijs	Annemiek	F
27	18.3.2011	Maastricht Twink Lennaerts	Heerlen: Sabina Vanhommerig Venlo: Karel van Bommel	B	B
28	17.11.2010	Eindhoven: William Vlamings	Limburg: Eva Dieren Breda: Marjo Kop	Eva	F

29	22.11.2010	Nijmegen: Simone Ploumen	Den Haag: Alisas Schreur Arnhem: Maud Wolf	Alisas	B
30	2.12.2010	Haarlem: Wieke Wolter	Den Bosch: Harke Tuinhof Schiedam: Arjen van Vliet	Harke	B
31	18.02.2011	Leeuwarden: Melcher van Eerde	Hengelo: Mirjam Hassing Amsterdam: Karin Molenaar	Mirjam	B
32	02.02.2011	Tilburg: Pieter Jansen	Enschede: Freddy Deurwaarder Helmond: Michiel Nass	Freddy	B
33	**03.2011	Almelo: Judith Rouweler	G. Groningen: Gerd de Wolde Zuid-Holland: Frans Walthaus	Gerd	B
34	4.11.2010	Hengelo: Mirjam Hassing	Almelo: Judith Rouweler MZHZ: Ruud Hakkeling	Judith	B
35	3.11.2010	Venlo Karel van Bommel	N-Brabant: Jan v Kleef DCMR: Kees Muilwijk	B	
36	24.11.2010	MZHZ/Dordrecht Ruud Hakkeling	Nijmegen: Simone Ploumen Eindhoven: William Vlamings	Simone	T
37	4.02.2011	Breda Marjo Kop	Maastricht: Twink Lennaerts Zeeland: Peter Beijaard	Twink	B
38	25.02.2011	Amersfoort Suzan Jacobs	Haarlem: Wieke Wolter Breda: Marjo Kop	F	
39	21.04.2011	Helmond Michiel Nass	Amersfoort: Suzan Jacobs Tilburg: Pieter Jansen	T	